

De Brandenburger Tor, een juweel in Berlijn

De door Carl Gotthard Langhans ontworpen Brandenburger Tor ((afb 1) staat sinds 1791 trots aan het einde van de boulevard "Unter den Linden" (afb 2). Ze was als "Tor des Friedens" naar Grieks voorbeeld gebouwd.

afb. 2

In 1789 gaf Langhans aan beeldhouwer Gottfried Schadow (afb 3) opdracht tot het vervaardigen van de Quadriga (afb 4). Deze bestaat uit een naar Romeins voorbeeld ontworpen viergespan dat gemend wordt door Irene, godin van de vrede. Ze hanteert een staaf waarop een lauwerkrans is gemonteerd. In maart 1793 was de Quadriga voltooid en werd ze met de beeldriching mee naar de Lindenallee (dus naar het oosten) op de Brandenburger Tor gemonteerd, als godin Irene die de stad binnenkomt.

afb. 3

afb 4

afb. 1

Gottfried Schadow was in zijn tijd een heel beroemde kunstenaar. Een ander bekend meesterwerk van zijn hand is de Prinsessengroep (afb 5). Deze groep bestaat uit de Pruisische kroonprinses en latere koningin Louise, samen met haar jongere zus Frederike. Omdat Louise neklachten had, droeg ze een halsdoek.

Schadow bracht dit ook aan in zijn sculptuur. Dit tot groot ongenoegen van de kroonprins. Hij verlangde van Schadow dat hij de doek wegwerkte. Deze weigerde het.

Kroonprinses Louise was een felle tegenstandster van keizer Napoleon, die toentertijd Pruisen bezet hield.

De boulevard "Unter den Linden" met de Brandenburger Tor, was het trefpunt voor de High Society (afb 6) en diende als paradeplaats voor staatsbezoeken en parades (afb 7).

In de nabijheid van de Brandenburger Tor was een halteplaats voor de Pferdroschke (afb 8).

afb. 5

Polizeiliche Verordnung, 1826:

"Die Promenade Unter den Linden ist nur für Fußgänger, die an beiden Seiten unmittelbar angrenzende Straße für Reiter, die äußere Straße für fahrende bestimmt."

"Das Tabakrauchen auf den Straßen und Promenaden in Berlin, Charlottenburg und in dem Thiergarten ist verboten."

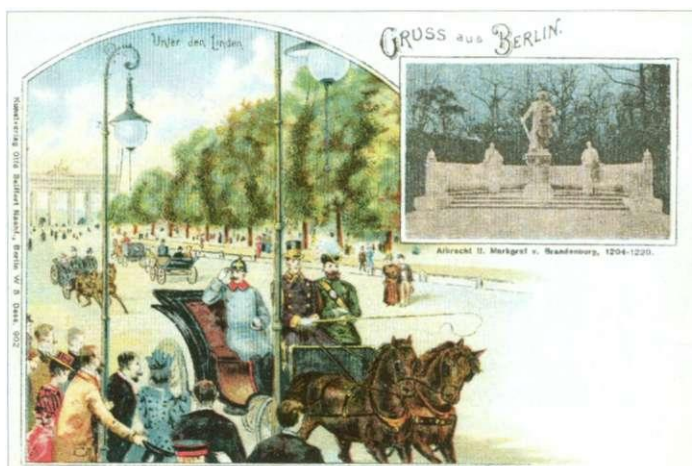
afb. 8

afb. 6

Marlene Dietrich: "Untern Linden, untern Linden gehen spazieren die Mägdelein, wenn du Lust hast anzubinden, dann spaziere hinterdrein."

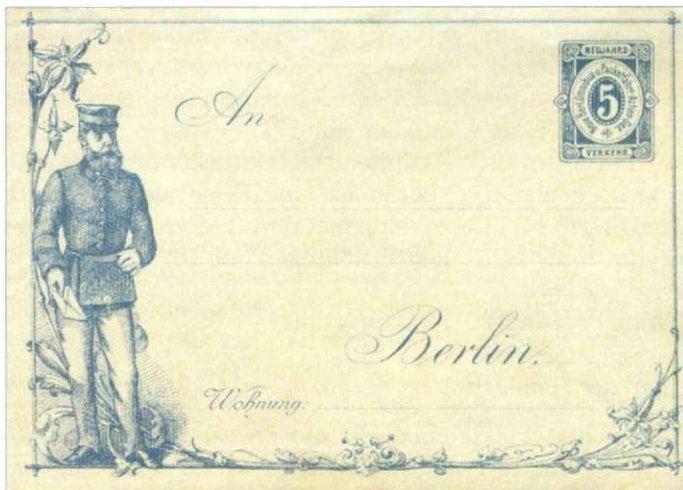
Na deze ontboezemingen gaan we de Brandenburger Tor eens nader bekijken (afb 9).

afb. 7

afb. 9

afb. 10 enveloppe links, kaart rechts

De Brandenburger Tor is uit zandsteen opgetrokken. Ze is 65,5m breed, 11 m diep en (inclusief de Quadriga 8,40m) 26,0 m hoog. De zij-openingen zijn 3,79 m en de midden-opening is 5,65 m breed. Deze laatste opening was ingevolge § 23 van het Regelement van politie alleen toegelaten voor wagens van het keizerlijk huis.

In de bijgaande postwaardestukken (afb 10) en (afb 11) gaan we via de aanduidingen a-b-c-d nader in op de in de Brandenburger Tor aangebrachte zandsteenreliëfen:

afb. 13

a. Het reliëf van de Attika (het bordes waarop de Quadriga staat) dat naar de stad gericht is, toont overeenkomst met de oorspronkelijke bestemming van de "Zug des Friedens"; (afb 12, Zug des Friedens van Gottfried Schadow).

b. Onder de Attika. Reliëftafel van een Metopenband. In 32 reliëfs (16 aan de noord- en 16 aan de zuidzijde) ontplooit zich een strijd tussen mannen; (afb 13) Een willekeurig reliëf uit "Kampf der Männer".

afb. 14

Iedere doorgang heeft aan beide kanten een medaillon (c), waaronder een rechthoek-reliëf (d).

c. In het medaillon temt Hercules de vier mensenetende paarden/beesten (uit de Griekse Mythologie).

d. Het rechthoekreliëf toont de vechtende Hercules (Onderwerping van de Krater Euphronius).

afb. 12

afb. 11

afb.15

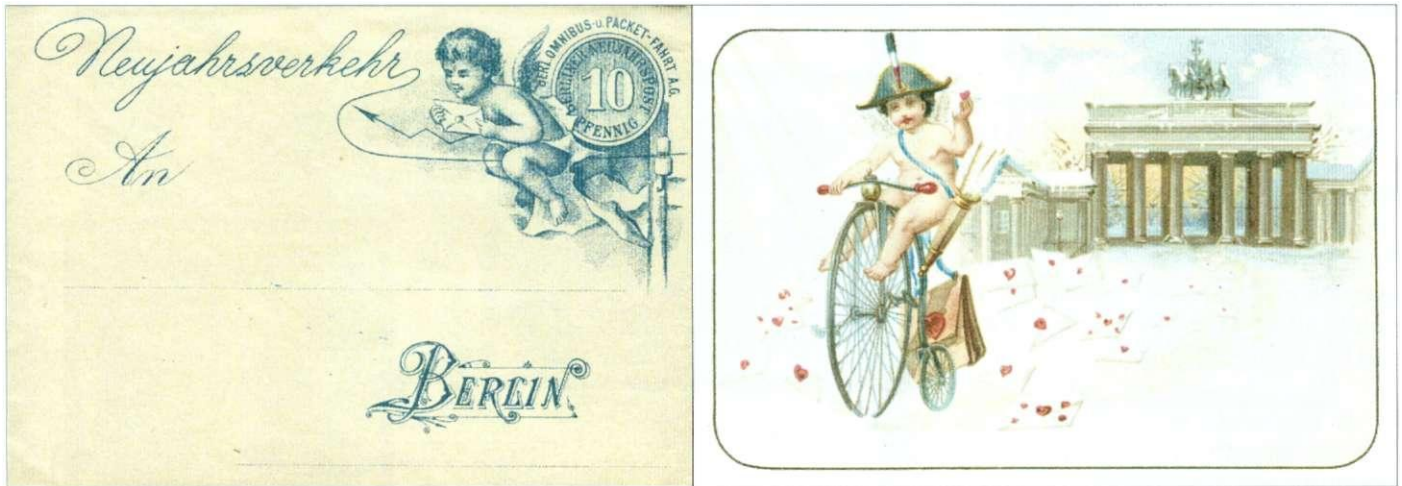
Later in de geschiedenis, waar we in een volgende editie nader op terug komen, werd de godin van de Quadriga gewijzigd. Tegen de wil van Gottfried Schadow, maar op bevel van de toenmalige koning Friedrich Wilhelm II, bracht Friedrich Schinkel (afb 14) in de lauwerkrans van godin Irene een IJzeren Kruis aan. Boven op de lauwerkrans werd een gekroonde Pruisische Adelaar geplaatst (afb 15). Het geheel heette van toen af aan de "Panier Preußens".

afb. 16

Elkaar schriftelijk het allerbeste wensen werd in het verleden vaak gedaan met dergelijke prachtige postwaardestukken (afb 17).

Afsluitend met een bekende uitspraak: "Berlin ist eine Reise wert" op een envelop met portvrijdom voor ambtelijke instellingen (afb 18).

J.P. Toussaint

afb. 17 enveloppe links, kaart rechts

Door de "Panier Preußens", een overwinningstrofee, veranderde de naam van de godin. Ze is nu niet meer Irene, de godin van de vrede die de stad binnenkomt, maar Victoria, de godin van de overwinning (afb 16).

Tijdens de jaarwisseling is het Brandenburger Tor een uitstekende plaats om elkaar het beste te wensen voor het komende jaar. Jaarlijks treffen elkaar meer dan een miljoen mensen op die plaats.

afb. 18

Bijeenkomsten Klever Briefmarken Sammler Verein

Voor de rest van 2013 zijn de bijeenkomsten voorlopig gepland op de volgende zondagen:

- 8 september
- 13 oktober
- 10 november
- 15 december

van 10.00-12.00 uur in het "Kolpinghaus", Kolpingstrasse 11, Kleef. Iedereen is van harte welkom !